

Mykolo Römerio 120-osioms metinėms

LIETUVIŲ ATGIMIMO ISTORIJOS STUDIJOS

8

Asmuo: tarp tautos ir valstybės

VILNIUS

 Mokslo ir enciklopedijų leidykla 1996

UDK 947.45.052

Li-191

Redakcinė kolegija:

Antanas Kulakauskas

Česlovas Laurinavičius

Raimundas Lopata

Rimantas Miknys

Egidijus Motieka (vyriausiasis redaktorius)

Vladas Sirutavičius

Giedrius Subačius

Antanas Tyla

Sudarytojai:

Egidijus Motieka

Rimantas Miknys

Raimundas Lopata

Recenzavo:

hum. m. dr. *Zigmantas Kiaupa*

hum. m. dr. *Elmantas Meilus*

Leidinių parengti talkino

Darius Staliūnas

Knygos leidimą parėmė:

Lietuvos kultūros ministerija

Lietuvos istorijos institutas

Atviros Lietuvos fondas

© Lietuvių Atgimimo
istorijos studijos, 1996

© Lietuvos istorijos
institutas, 1996

© Mokslo ir enciklopedijų
leidykla, 1996

ISSN 1392-0391

ISBN 5-420-01318-5

TURINYS

PRATARMĖ	5
I. STRAIPSNIAI. STUDIJOS	9
<i>Giedrius Subačius</i> JURGIO AMBRAZIEJAUS PABRĖŽOS ŽEMAIČIŲ KALBA	10
<i>Rūta Čapaitė</i> JURGIO AMBRAZIEJAUS PABRĖŽOS, JUOZO BUTAVIČIAUS, SIMONO DAUKANTO BRAIŽAI IR CHARAKTERIAI	114
<i>Reda Griškaitė</i> ISTORINĖS SAVIMONĖS IŠTAKŲ IEŠKANT: TEODORAS NARBUTAS 1808–1809 METŲ RUSIJOS–ŠVEDIJOS KARE	143
<i>Zita Medišauskienė</i> ADOMAS HONORIJUS KIRKORAS: TARP LIETUVOS, LENKIJOS IR BALTARUSIJOS	168
<i>Reda Griškaitė</i> BARONAS VASILIJUS VON ROTKIRCHAS – LIETUVIŲ MITOLOGIJOS AUTORIUS	194
<i>Grigorijus Potašenko</i> ALEKSANDRAS HILFERDINGAS. SLAVOFILAI. LIETUVA	224
<i>Egidijus Motieka</i> JONAS BASANA VIČIUS: TARP TRADICINIO IR MODERNAUS VALSTYBINGUMO	239
<i>Vilma Žaltauskaitė</i> APIE LIETUVYBĖS IDĖJĄ KUNIGO JUOZO TUMO-VAIŽGANTO PAŽIŪROSE. IKI 1904 M.	248
<i>Saulius Pivoras</i> UTOPIJOS PILIETIS VYTAUTAS PUTNA	261

<i>Vladas Sirutavičius.</i> APIE „BLOGĄ LIETUVI“ JUOZAPĄ ALBINĄ HERBAČIAUSKĄ	271
<i>Darius Staliūnas</i> „TRUPUTĮ LENKAS, TRUPUTĮ VOKIETIS, TRUPUTĮ LIETUVIS, O VISŲ PIRMA KATALIKAS...“ Vilniaus vyskupas Edwardas von der Roppas tarp etninių, pilietinių ir konfesinių vertybių	291
<i>Rimantas Miknys</i> „SVAJONĖS IŠSIPILDYS, JEIGU BŪSIU NAUDINGAS LIETUVAI...“ Architekto Antano Vivulskio tautinės identifikacijos istorinis aspektas	300
<i>Alfred Erich Senn</i> ANTANAS VISKANTAS: A LITHUANIAN WITH POLISH FRIENDS	312
<i>Alfredas Erichas Sennas</i> ANTANAS VISKANTAS: LIETUVIS SU BIČIULIAIS LENKAIS	318
<i>Raimundas Lopata</i> „TIPAS APSKRITAI LABAI DAR ĮTARIAMAS, BET REIKALINGAS“ Baronas Friedrichas von der Roppas ir Lietuvos valstybingumo atkūrimo planai	321
<i>Česlovas Laurinavičius</i> GRAFAS ALFREDAS TIŠKEVIČIUS NAUJŲJŲ LAIKŲ LIETUVOS POLITIKOJE	351
<i>Gedrius Viliūnas</i> BAJORAS TARPUKARIO LIETUVOJE: FABIJONO NEVERAVIČIAUS GYVENIMAS IR KŪRYBA	365
II. PUBLIKACIJOS	385
ADOMO VARNO KORESPONDENCIJA (1904–1909 METAI) Parengė <i>Asta Giniūnienė</i>	386
SKANDALINGIEJI JUOZO GABRIO-PARŠAIČIO DARBAI Parengė <i>Alfonsas Eidintas</i>	407
OSOBA: MIĘDZY NARODEM A PAŃSTWEM. STRESZCZENIE	456
A PERSON BETWEEN THE NATION AND THE STATE. SUMMARY	470
PERSÖNLICHKEITEN: ZWISCHEN VOLK UND STAAT. ZUSAMMENFASSUNG	484
ASMENVARDŽIŲ RODYKLĖ	500
VIETOVARDŽIŲ RODYKLĖ	515
APIE AUTORIOUS	523

TRUMPAI APIE AUTORIUS

Čapaitė Rūta – gimė 1962 metais, baigė Vilniaus pedagoginį institutą, istorikė. Tyrinėjimų kryptis – lotyniškas raštas Lietuvoje XV amžiuje ir vėliau.

Eidintas Alfonsas – gimė 1952 metais, baigė Vilniaus pedagoginį institutą, humanitarinių mokslų habilituotas daktaras. Tyrinėjimų kryptis – naujausių laikų Lietuvos istorijos problemos. Šiuo metu Lietuvos ambasadorius JAV ir Kanadoje.

Giniūnienė Asta – gimė 1961 metais, baigė Vilniaus dailės institutą, dailėtyros specialistė. Tyrinėjimų kryptis – XIX–XX amžiaus lietuvių dailė ir tapyba.

Griškaitė Reda – gimė 1961 metais, baigė Vilniaus universitetą, humanitarinių mokslų daktarė. Tyrinėjimų kryptis – XIX amžiaus Lietuvos ir Lenkijos kultūros istorija.

Laurinavičius Česlovas – gimė 1952 metais, baigė Vilniaus universitetą, humanitarinių mokslų daktaras. Tyrinėjimų kryptis – XX amžiaus politinės istorijos problemos.

Lopata Raimundas – gimė 1965 metais, baigė Vilniaus universitetą, humanitarinių mokslų daktaras. Šiuo metu dirba Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institute. Tiria XX amžiaus pirmosios pusės Lietuvos politinės istorijos ir geopolitikos problemas.

Medišauskienė Zita – gimė 1960 metais, baigė Vilniaus universitetą, Vytauto Didžiojo universiteto doktorantė. Tyrinėjimų kryptis – socialinė ir politinė XIX amžiaus Lietuvos istorija.

Miknys Rimantas – gimė 1958 metais, baigė Vilniaus pedagoginį institutą, humanitarinių mokslų daktaras. Tyrinėjimų kryptis – Lietuvos tautinio atgimimo raidos, lenkų ir lietuvių santykių XIX–XX amžiuje klausimai.

Motieka Egidijus – gimė 1960 metais, baigė Vilniaus universitetą, humanitarinių mokslų daktaras. Tyrinėjimų kryptis – XIX amžiaus–XX amžiaus pradžios Vidurio ir Rytų Europos politinė istorija.

Pivoras Saulius – gimė 1968 metais, baigė Vilniaus universitetą. Šiuo metu Vilniaus universiteto doktorantas. Tiria lietuvių ir latvių atgimimą XIX amžiaus pirmojoje pusėje.

Potašenko Grigorijus – gimė 1968 metais, baigė Vilniaus universitetą, Vilniaus universiteto doktorantas. Tyrinėjimų kryptis – XIX amžiaus Rusijos politinė istorija.

Sennas Alfredas Erichas – gimė 1932 metais, baigė Pensilvanijos (Filadelfija) Madisono–Viskonsino universitetą, istorijos profesorius, daktaras, septynių knygų autorius. Tyrinėjimų kryptis – modernių laikų Lietuvos, Rusijos istorija.

Sirutavičius Vladas – gimė 1959 metais, baigė Vilniaus universitetą, humanitarinių mokslų daktaras. Tyrinėjimų kryptis – socialinė ir politinė XIX amžiaus Lietuvos istorija.

Staliūnas Darius – gimė 1970 metais, baigė Vilniaus universitetą. Šiuo metu Vytauto Didžiojo universiteto doktorantas. Tiria etnokultūrinius santykius Lietuvoje XIX amžiaus antrojoje pusėje–XX amžiaus pradžioje.

Subačius Giedrius – gimė 1960 metais, baigė Vilniaus universitetą, humanitarinių mokslų daktaras, Čikagos Iliojaus universiteto profesorius. Tiria Simono Daukanto kalbą, XIX amžiaus bendrinės žemaičių kalbos formavimąsi.

Viliūnas Giedrius – gimė 1963 metais, baigė Vilniaus universitetą, humanitarinių mokslų daktaras, lietuvių kalbos ir literatūros specialistas. Tyrinėjimų kryptis – lietuvių istorinis romanas.

Žaltauskaitė Vilma – gimė 1970 metais, baigė Vilniaus universitetą. Dirba Istorijos instituto Kultūros istorijos skyriuje. Tiria XIX amžiaus–XX amžiaus pradžios Katalikų bažnyčios modernizacijos procesą.